



## VISIONER FÖR FRAMTIDENS PSYKIATRI

50 personer samlades på Whites Stockholmskontor fredagen den 12 mars för ett seminarium om framtidens psykiatri. Såväl politiker, tjänstemän inom landtinget och representanter från vården som arkitekter och lokalplanerare fanns bland deltagarna. I fokus stod psykiatrins organisation och dess koppling till lokalisering och utformning av byggnader och lokaler. Diskussionen under eftermiddagen vittnade om ett stort engagemang och intresse för dessa frågor.

### FÖRELÄSNINGAR

#### **Arkitektur som medicin**

*Stefan Lundin, arkitekt från White*, ställde sig frågan om arkitektur kan bota sjuka, eller åtminstone bidra med lindring eller tröst. Med bilder och teckningar från den nya psykiatribyggnaden på Östra sjukhuset i Göteborg belystes ett antal viktiga programfrågor som bidragit till att skapa en läkande miljö.

#### **Psykiatrins hus i Uppsala**

*Maria Södergran, lokalplanerare, Akademiska sjukhuset i Uppsala*, gav en bild av bakgrund och nuläge för psykiatrins hus i Uppsala. Ett kontroversiellt nytänk i projektet är att alla anställda, oavsett yrkesgrupp, kommer att sitta i öppet landskap, vilket gett upphov till stora diskussioner.

#### **Framtidens psykiatri ur ett nordiskt perspektiv**

*Knut Bergslund, arkitekt och seniorrådgivare vid SINTEF Helse, Norge*, beskrev hur den Norska organisationen inom psykiatri utvecklats de senaste 10 åren. Han liknade psykiatrins organisation vid ett gigantiskt fartyg som tar lång tid att svänga när man väl vridit på roret, och lyfte fram som en stor utmaning att trots denna tröghet skapa byggnader och organisationer som möjliggör nya arbetssätt.

#### **Den psykiatriska organisationen för Region Skåne**

*Per-Olof Sjöblom, förvaltningschef vid Psykiatri Skåne*, berättade hur psykiatri är organiserad i Skåne idag och vilken utveckling som är på gång. En stor förändring blir en koncentration av slutenvård från tio platser i regionen till fyra.

#### **Så är psykiatri organiserad i Stockholm**

*Conny Gabriellson, enhetschef vid enheten för Psykiatri, Hälso- och sjukvårdsnämndens förvaltning, Stockholm*, redogjorde för psykiatrins organisation i Stockholm. Han gav även en bild av upphandlingen av privata producenter inom vissa delar av länet.

#### **Stockholm: Planering pågår**

*Charlotte Ruben och Linda Mattson, arkitekter från White*, beskrev pågående projekt för strategisk planering av sjukvårdsfastigheter i Stockholms län. En vision från psykiatri efterlystes för att undvika att den alltid blir "runtskuffad" utifrån behoven inom den somatiska vården.

### DISKUSSION

#### **Visioner**

- Ett visionsarbete är på gång inom ramen för generalplanen i Sthlm.
- Finns det en risk att somatikens behov alltid kommer först?
- Hur skapas politisk enighet kring en vision, som står sig över tid?

#### **Vårdplatser och statistik**

- Varför är spridningen så stor mellan länen i vårdplatser/invånare?
- Hur påverkas antalet vårdplatser av samverkan med kommunen?
- Kan vårdplatserna minska genom en omfördelning mellan öppen- och slutenvård?
- SKL håller på med en inventering, vilken kommer att underlätta omvärldsorientering.

#### **Centralisering – spridning**

- Hur små kan enheter vara? (risk för "subkultur", bemanning)
- När blir enheter för stora? (risk för institutionsprägel, brittisk skrift "Not Just Bricks and Mortar" rekommenderar max 5x15 patienter)

#### **Samband somatik – psykiatri**

- Hur viktigt är det för psykiatri att ligga nära somatiken? (Norsk studie visar ingen klinisk skillnad med närhet till somatiken. Möjligen ett symboliskt värde om alla är engagerade i frågan. Positiva erfarenheter av närhet finns bland annat från Södertälje.)
- Krävs ett fullskaligt akutsjukhus för bra samband, eller kan somatisk vård med exempelvis dagkirurgisk kompetens räcka?
- Måste psykiatri ligga "mitt i smeten" på sjukhusområdet, eller räcker det med närhet? I anslutning? 5 min i taxi?

#### **Lokaler för psykiatri**

- Hur kan befintliga lokaler inom landstingens fastighetsbestånd utnyttjas på bästa sätt?
- Kan beräkning av driftkostnader hjälpa oss att undvika dåliga lokaler som "äter upp sig själva" på sikt?
- Hur kan vi utgå från vårdideologi när vi väljer lokaler?
- Hur skapar man markkontakt i täta stadssammanhang? (Positiva effekter av markkontakt på Ulleråker: mindre medicinering, mindre hot och våld, mm)

#### **Privatisering och valfrihet**

- Finns det några planer på vårdval inom psykiatri i Stockholm? (Nej, inte för tillfället, patienter anses ej vara betjänta av detta.)
- Ökar producenternas incitament att erbjuda attraktiva lokaler i och med vårdvalet?
- Hur får vi till betalningsmodeller som möjliggör viss valfrihet för patienterna?
- Kan vi inspireras av en tänkvärd betalningsmodell från det antika Grekland: betalt per frisk, ej per sjuk?